MILOSLAV FEKAR

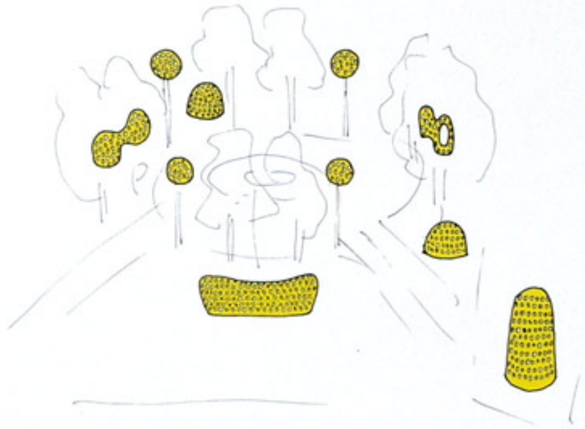

TVAR A SVĚTLO

PRO MĚSTO ZLÍN

Mezi představiteli nejmladší generace českého výtvarného umění zaujímá stále vyhraněnější místo sochař Miloslav Fekar. Počínaje prvními zveřejněnými realizacemi vyvolal pozornost především dvěma kvalitami: důsledným zkoumáním současných možností jazyka geometrie a důsledným aktualizováním jedinečnosti místa. Radikální morfologická oproštěnost minimalistické provenience se uplatnila nejen v jeho především pro vlastní zkušenost vzniknuvších (a fotograficky dokumentovaných) realizacích v přírodě, ale i v první z velkých realizací, interpretujících danosti určitého architektonického prostoru, když roku 1994 na hradě Helfštýně uskutečnil svůj projekt Dělení věčnosti. Tehdy napjatými provazy zviditelnil osy všech místností původního paláce, u nichž dávno chyběly stropy, takže zhmotněný koncept spojoval přehodnocení zkušeností land artu direktností zásahu, volba geometrických elementů a způsob jejich řazení pak reflektoval poučení minimal artu. Ale výsledek již byl jedinečný právě svými referencemi k jedinečnostem tohoto místa a radikálností artikulace.

V následujících rocích jsme si ovšem umělce spojovali především s robustními dřevěnými plastikami – nebylo divu, těžko by v českém prostředí mohl prakticky rozvíjet linii tak oproštěných řešení... Jeho dřevěné plastiky, především samozřejmě (bohužel pouze částečně realizovaný) projekt do pražské Stromovky, symptomaticky charakterizovaný jako autorova první samostatná výstava, již svědčily o jiném posunu v hodnocení minimalistické lekce. Rodák z Hranic nemohl neobdivovat jedinečné dílo o generaci staršího Jana Ambrůze (kterého navíc osobně od dětství znal), jeho schopnost přehodnotit jazyk minimal artu, vložit do něj novou sémantiku, která byla zakladatelům tohoto usilování cizí – oni sledovali své krajně redukované formy jako v podstatě neosobní, pouze o své vlastní podobě a přítomnosti referující díla. Ambrůz propojil tyto zkušenosti zase s významovostí, prostředkovanou postkonceptuálním myšlením. Fekar s ním sdílel zájem o jedinečnosti materiálové artikulace, akceptující zejména u rozměrných realizací ze dřeva i poněkud rustikální charakteristiky, a připojoval jako sémantickou interpretaci také vzájemnost funkčního a nefunkčního (Most pro Stromovku, 1999 či Chrámek pro Stromovku, 1996 atd.). Důsledně také Fekara odlišovala potřeba interakce s konkrétním prostorem, konkrétním místem se všemi konotacemi, které si přináší... Logicky proto rozvinul projekt Putování, tematizující proměnu charakteristik různých míst identickými sochařskými prvky. Od svých tvůrčích počátků vstupoval a stále častěji a stále programověji vstupuje do veřejného prostoru, většinou do exteriérů, v nichž skutečně může pobývat celá řada lidí, především do parků. Ty se staly modelovým místem jeho uměleckého zájmu – uvědomuje si, že park je fenomén na pomezí přírodního a umělého, je to příroda člověkem již radikálně transformovaná i zformovaná, ale je to jediné místo, v němž se zejména obyvatelé měst vůbec mohou dostat do kontaktu s přírodními jevy a ději. Většinou díky nejrůznějším rostlinám jsou parky místem, díky nimž je možno neopustit město a přece prožívat proměny v čase, střídání ročních období i přírodní procesy od zrození k zániku.

Podstatným kvalitativně novým aspektem Fekarových prací z posledních let je proměna sochařské

Ležící ulita, dubové dřevo 110 x 90 x 360 cm, 2003

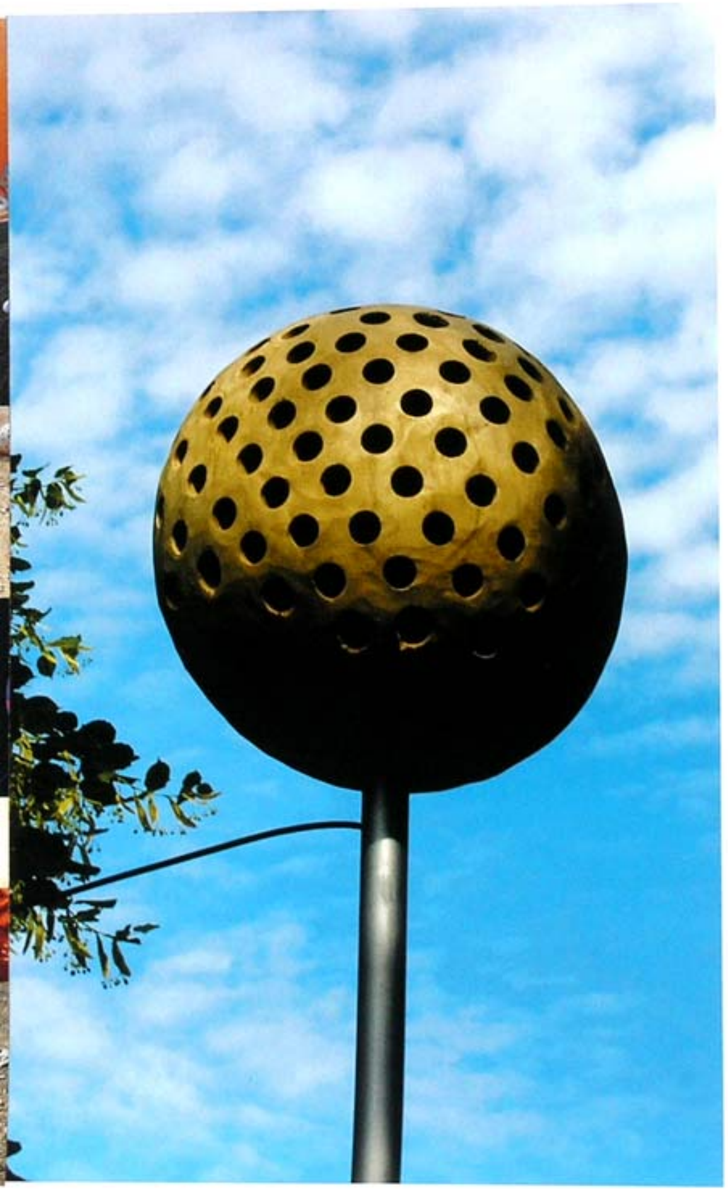

morfologie. Od roku 2000 byly postminimalistické konstrukce vystřídány jinými útvary, sice také radikálně reduktivními, ale vycházejícími dřív z organického tvarosloví biomorfních přírodních reálií – takové od počátku tvořily nedílnou součást autorova usilování, komplementární k tvarům a skladbách konstruktivně-architektonickým. Nyní je autor absolutizoval. A to umožnilo další proměnu – jejich vnitřek je možno vydlabat, takže jednotlivé dřevěné schránky se stávají jakýmisi velikými ulitami či schránami. Viditelné a neviditelné formy představují logicky spjatý celek, ovšem my vidíme pouze ony vnější... Postupně si umělec uvědomuje, že vztah mezi přítomnou a nepřítomnou hmotou je základním sochařským problémem a ověřuje, jak by bylo možno vnější a vnitřní rovinu propojit. Jeho tématem se stává právě souvztažnost mezi nimi – konkretizuje ji stovkami kruhových otvorů, kterými stěny víceméně pravidelně provrtává. Tento rastr zvětšených bodů je novou cestou, jak učinit součástí artikulace celého díla geometrický řád – ten, jenž byl dominantním u řady dřívějších konstrukcí. Nyní je amalgamován v procesu perforování organického geometrického tvaru. Dřevěné, ale také opukové a pískovcové skořápky a schránky dostávají novou významovost – lapidární postminimalistická forma je proměněna v útvar, v němž se tematizuje vztah mezi „uvnitř" a „venku", přítomné a nepřítomné je nyní stejně důležité. V této situaci umělec objevuje a do svých prací naprosto logicky začleňuje nový aspekt – vztah formy a světla. Ne již jednoznačnost geometrického minimalistického či postminimalistického útvaru, ale organická, „biologická" oproštěnost, evokující to, co známe z přírody, od rostlin i od

Kulovitá ulita na stopce, lipové dřevo ϕ 60 cm, 2003

živočichů... A uvnitř jednotlivých útvarů umisťuje výtvarník světelné zdroje, případně barevné. U instalace v přestřešeném nádvoří hraničkého zámku to bylo světlo červené... Sochařova díla se stávají díly (především) pro podvečer, večer a noc, kdy můžeme vnímat nejen sestavy jednotlivých skořápek, jejichž konstelace – kdo chce, může je „číst" jako metaforu souhvězdí – ale jako vyšší celek funguje díky tomu, že všechny, sice podobné, ale morfologicky rozlišené tvary sjednocuje perforace jako další vizuální charakteristika. Právě tyto perforace je vztahují do jednoho úhrnu – vnímáme zrovnatak jedinečnost a odlišenost každého tvaru, byť zůstáváme ve sféře postminimalistické organické geometrie, jako to, že všechny mají svůj společný rodový znak – perforaci. A ta zase je předpokladem jejich další komunikativní funkce. Jakmile se stmívá, není již důležitá jednoznačnost forem ani zásahů do nich, ale proměnlivost toho, co můžeme vnímat díky světlu, které z nich vyzařuje. Mohli bychom říci, že to jsou jakési schrány na světlo (a světlo má v našem povědomí i podvědomí řadu významů!), ovšem umístěné tak, aby se s nimi člověk skutečně dostával do kontaktu. V Hranicích bylo možno kolem nich chodit. Svůj jedinečný projekt pro centrum Zlína, pro náměstí Míru, připravil Fekar tak, že vycházel ze struktury parčíku, majícího podstatný podíl na jeho vizuální podobě a především na komunikaci, kterou lidem umožňuje. Optimálně zareagoval i na technologické danosti a některými svými schránkami překryl zdroje veřejného osvětlení, jiné zavěsil do větví stromů, další postavil na trávu... Z diváka se tak stává aktivní partner, který vstupuje do hry, objevuje tyto proměněné a nové světelné zdroje

Noční pohled
na levotočivě vylézající a kulovité ulity, 2003

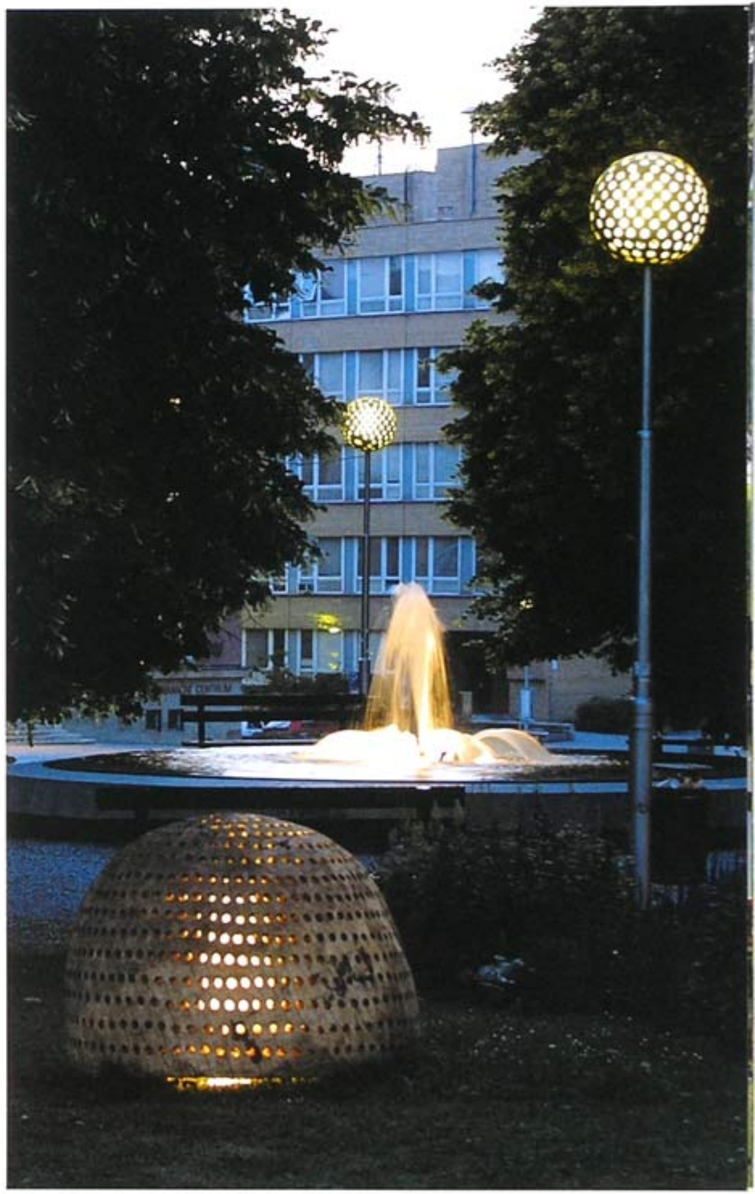

Zmínka v publikacích:

- Demartini – Sochářská škola II, Galerie Medium, Orman, Bratislava 1993
- Slovník českych a slovenských výtvarných umělců 1950–98, Výtvarné centrum Chagall , Ostrava 1998
- Sochařské sympozium Sloup 98, Galerie Caesar, Sprint Olomouc 1998
- Grand Prix obce architektů, Architekt, a.f. BKK, Praha 2000
- Moderní socha v Praze, Agentura Kdo je kdo, Praha 2000
- Sochařské sympozium Přední Kopanina 2001, Ledoborec, Praha 2001
- Strasse der Skulpturen, Plauen 2002
- Osobnosti české současnosti Agentura Kdo je kdo, Praha 2002
- Nejmladší, NG Veletržní palác, Praha 2003
- Osobnosti české architektury Agentura Kdo je kdo, Praha 2003

Výstavu pořádá:
Magistrát města Zlína – odbor kultury a odbor městské zeleně.
Zvláštní poděkování paní Ireně Ondrové, náměstkyni primátora za podporu této akce.

Projekt podpořili:
Nadace Tomáše Bati,
Technické služby Zlín s.r.o.,
Vatrans Zlín v.o.s., Jan Novák, Věžky.

Pohled na stojící, ležící a pravotočivě vylézající ulitu, 2003

a jejich „smysl“. Ten není v jakékoliv utilitárnosti, ale naopak v poskytnutí maxima estetických a komunikačních zážitků a prožitků. Některé sochy zpozorujeme „na první pohled“, jiné budou možná chodci objevovat postupně... Tak, jako budou objevovat i proměny této výstavy v centru Zlína v průběhu dne a noci i v průběhu měnících se ročních období s jejich danostmi. Teprve ve vzájemné interakci jednoduchých útvarů a světla se zpřítomňuje nejen jedinečnost obou těchto fenoménů, ale také jejich sounáležitost. Světlo se zde stává sochařským fenoménem par excellence. Ale tato sounáležitost tvarů a jejich metamorfóz světlem je podmíněna jediným – přítomností člověka.

Již léta se (nejen) u nás mluví o „umění ve veřejném prostoru“, s vědomím, že do specifických lokalit galerií a muzeí umění každý člověk hned tak cestu nenajde. Jsou díla, která jinde být dostupná nemohou, ale o to cennější je, že se najdou originální tvůrci, kteří jdou divákovi vstříc, tam, kde je on sám... A Miloslav Fekar optimálně stvrzuje, že takto mohou mezi lidi vstoupit nejen práce, mající bezprostřední společensko-kritické poselství, ale i takové, jejichž sdělením je nová autonomní vizuální kvalita, vyšlá z přehodnocení čisté práce s geometrickými elementy... Pro zasvěceného diváka budou světlo a tvary originálním rozvinutím jedné linie modernistického i postmodernistického umění, pro nezasvěceného to je nová estetická zkušenost v exteriéru města, které svou architekturou k rozvoji konstruktivního myšlení výrazně přispělo.

Jiří Valoch

Noční pohled na ležící a pravotočivě vylézající ulitu, 2003

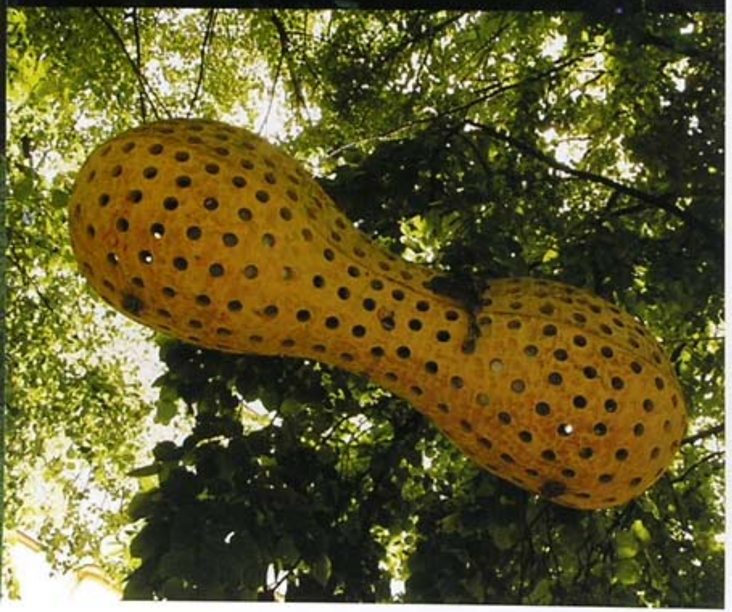

Miloslav Fekar, MgA.
Narozen 7. 6. 1973 v Hranicích, Česká republika
Bezměrov 115, 767 01 Kroměříž
Tel.: +420 573 362 098, + 420 604 845 232
E-mail: pmfekar@volny.cz, www.volny.cz/pmfekar

Studia:

1988–92 SUPŠ v Uherském Hradišti, obor malby
1992–96 AVU v Praze, ateliéry sochařství (Hugo Demartini, Jan Hendrych, Jindřich Zeithamml)
1996–98 FaVU při VUT v Brně, ateliér sochařství (Vladimír Preclík)
1996–00 DAMU-ALD v Praze, obor scénografie (Miroslav Melena, Pavel Kalfus)

Samostatné výstavy:

1999 Park Stromovka, Praha
2000 Synagoga, Hranice
2000 Valy a sklepení východočeské galerie, Pardubice
2000 Bývalý kostel sv. Václava, Opava
2001 Podzamecká zahrada, Muzeum a skleník Květné zahrady, Kroměříž
2002 Zámek, Hranice
2003 Náměstí, Zlín

Realizace:

1994 Altán pro jednoho člověka, Praha
1995 Chrámek na Psí louce ve Stromovce, Praha
1998-01 Portál a vrata, Hrubá Skála
1998 Schody, Zvíkovec
1999 Mostek ve Stromovce, Praha
1999 začátek dlouhodobého projektu sochařského sadu, Bezměrov

Ulita (burák), topolové dřevo ϕ 60, d. 160 cm, 2000

Výběr z kolektivních výstav a rezidenčních pobytů:

1993 Galerie Medium, Bratislava
1994 hrad Helfštýn
1996 Králíky
1997 Kaämkapää, Finsko
1998 Rezidence Plasy
1999 Galerie AVU, Praze
1999 Rezidence Art-Omi stát New York, USA
1999 Demolice-4+4dny v pohybu, Praha
2000 Lázně Bludov
2000 hrad Sovinec
2000 Erlbach, Německo
2000 Rezidence Čimelice
2001 Muzeum, Uh.Hradiště (Návraty III)
2001 jízdárna, Valtice (Velký formát)
2002 Galerie Navrátil, Praha (Přední kopanina)
2002 Sýpka, Klenová (Divočina)
2002 komplex Slovanský dům, Praha (Obytný prostor)
2003 Muzeum, Kroměříž (Sochaři zlínského kraje I)
2003 Veletržní palác, Praha (Nejmladší)

Katalogy k výstavám:

Miloslav Fekar

- V parku Stromovka, Fokus, Praha 1999
- Synagoga Hranice, Inka, Hranice 4/2000
- Pardubice, Inka, Hranice 6/2000
- Nebe na zemi a Světelné děrové ulity, Retis Krnov, Opava 12/2000
- Projekt Putování, Katos Přerov, Kroměříž 2001
- Tvar a světlo, zámek Hranice, Inka, Hranice 2002
- Tvar a světlo pro město Zlín, Katos cz, s.r.o. Přerov, Zlín 2003

Pravotočivě vylézající ulita, dubové dřevo ϕ 130, v. 100 cm, 2003

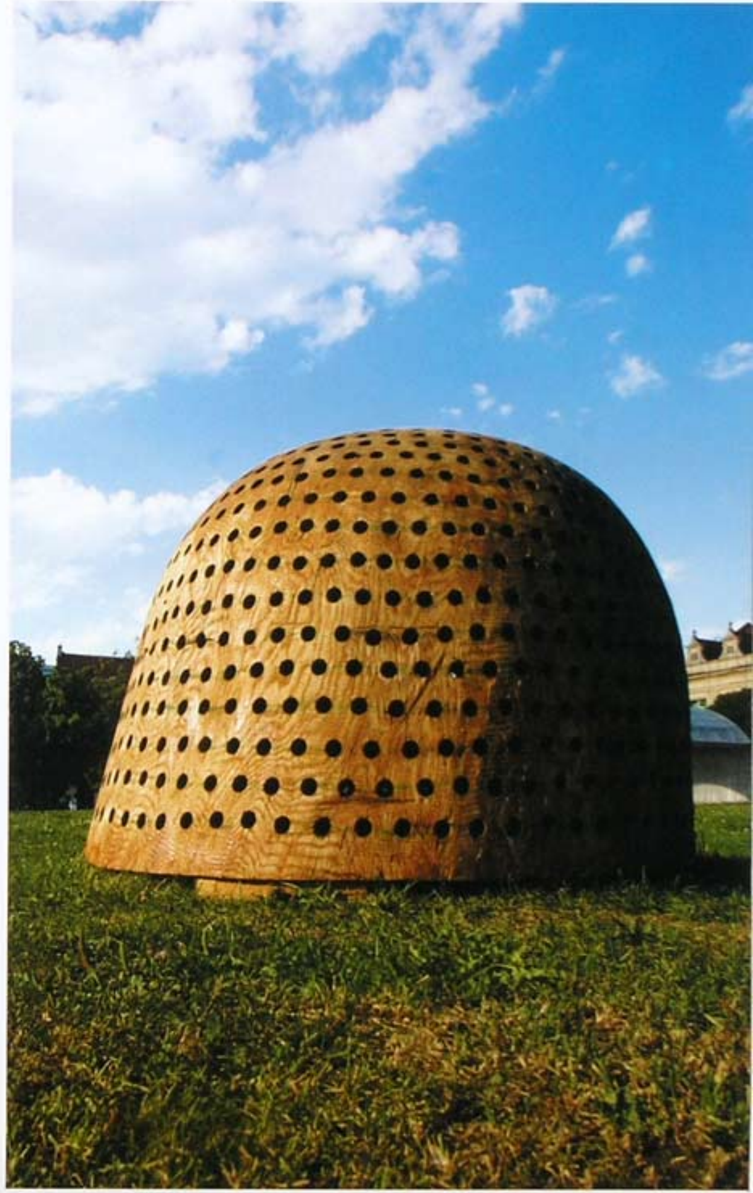

Zmínka v publikacích:
- Demartini – Sochářská škola II, Galerie Medium, Orman, Bratislava 1993
- Slovník českých a slovenských výtvarných umělců 1950–98, Výtvarné centrum Chagall, Ostrava 1998
- Sochařské sympozium Sloup 98, Galerie Caesar, Sprint Olomouc 1998
- Grand Prix obce architektů, Architekt, a.f. BKK, Praha 2000
- Moderní socha v Praze, Agentura Kdo je kdo, Praha 2000
- Sochařské sympozium Přední Kopanina 2001, Ledoborec, Praha 2001
- Strasse der Skulpturen, Plauen 2002
- Osobnosti české současnosti Agentura Kdo je kdo, Praha 2002
- Nejmladší, NG Veletržní palác, Praha 2003
- Osobnosti české architektury Agentura Kdo je kdo, Praha 2003

Výstavu pořádá:
Magistrát města Zlína – odbor kultury a odbor městské zeleně.
Zvláštní poděkování paní Ireně Ondrové, náměstkyni primátora za podporu této akce.

Projekt podpořili:
Nadace Tomáše Bati,
Technické služby Zlín s.r.o.,
Vatrans Zlín v.o.s., Jan Novák, Věžky.

Pohled na stojící, ležící a pravotočivě vylézající ulitu, 2003

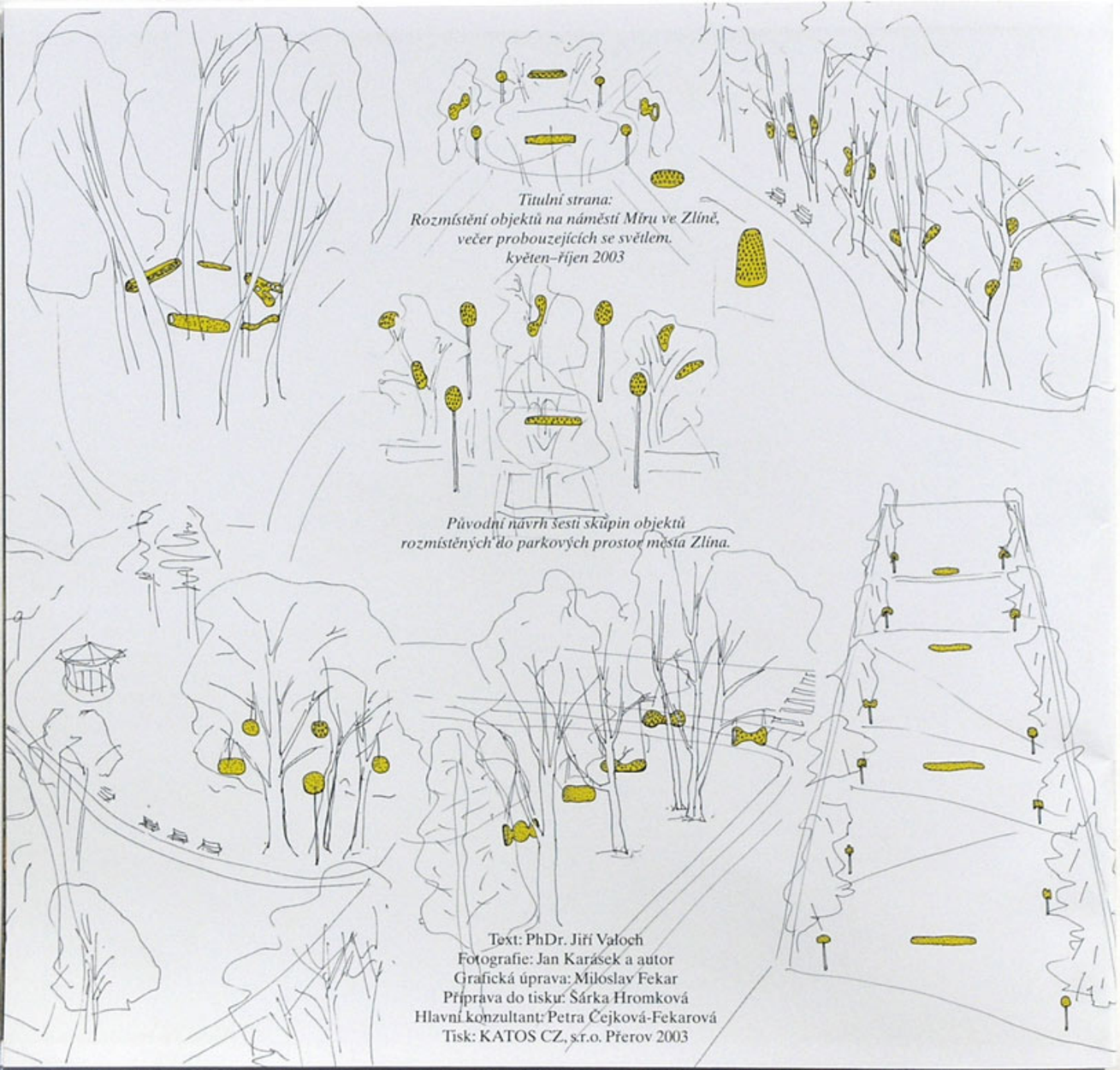

Titulní strana:
Rozmístění objektů na náměstí Míru ve Zlíně, večer probouzejících se světlem.
květen–říjen 2003

Původní návrh šesti skupin objektů rozmístěných do parkových prostor města Zlína.

Text: PhDr. Jiří Valoch
Fotografie: Jan Karásek a autor
Grafická úprava: Miloslav Fekar
Příprava do tisku: Šárka Hromková
Hlavní konzultant: Petra Čejková-Fekarová
Tisk: KATOS CZ, s.r.o. Přerov 2003